

Uitsluitend per e-mail

Aan de programmacommissie

Den Haag, 27 juli 2023

dossiernummer: 204158

uw kenmerk: n.v.t.

telefoonnummer: +31 (0)6 21 55 66 58

e-mail: e.trinthamer@advocatenorde.nl

Betreft: onderwerpen verkiezingsprogramma

Geachte leden van de programmacommissie,

Voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november aanstaande schrijft uw commissie een nieuw programma waarin de visie van uw partij op verschillende maatschappelijk relevante onderwerpen staat beschreven. In het kader van het opstellen van die verkiezingsprogramma's brengt de Nederlandse orde van advocaten (hierna: "NOvA") graag het navolgende onder uw aandacht.

De NOvA bevordert, in het belang van een goede rechtsbedeling, een behoorlijke uitoefening van de praktijk door advocaten (artikel 10a, tweede lid, van de Advocatenwet). In dat kader brengt de NOvA beleids- en wetgevingsadviezen uit aan onder meer de regering, het parlement en de Europese Commissie. Deze adviezen zien op uiteenlopende thema's en hebben gemeen dat ze aandacht vragen voor wat een goed functionerende advocatuur nodig heeft, in het belang van de toegang tot het recht en de rechtsbescherming voor rechtzoekenden.

De navolgende drie thema's verdienen in dat verband de komende jaren volgens de NOvA in ieder geval uitdrukkelijk de aandacht van de politiek.

1) Gefinancierde rechtsbijstand

Het is nodig om in te blijven zetten op kwaliteit en voldoende aanbod van de sociale advocatuur. De NOvA verwijst naar het dreigend tekort aan sociaal advocaten indien er geen langetermijnbeleid ontwikkeld wordt om de dalende trend te keren (zie rapport Panteia¹). Volgens de NOvA dient de periodieke herijking van vergoedingen (in uren en tarief) in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand te worden geborgd, waarmee het up-to-date houden van de vergoedingen en het beheer van het stelsel wettelijk

Bezoekadres

Prinses Beatrixlaan 5
2595 AK Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

¹ Panteia, *De arbeidsmarkt voor de Sociale Advocatuur*, Zoetermeer: Panteia 2022. Zie ook: [NOvA vindt aangekondigde herijking niet voldoende en pleit voor noodinvestering sociale advocatuur | Nederland van advocaten \(advocatenorde.nl\)](#).

verankerd wordt. Een politiek neutrale begroting voor het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand is daarvoor volgens de NOvA een belangrijke randvoorwaarde. De grootschalige herijking van vergoedingen, zoals de (inmiddels demissionaire) minister voor Rechtsbescherming recentelijk heeft aangekondigd, moet wat de NOvA betreft zeer spoedig worden uitgevoerd. En daarbij hoort ook de bereidheid van een nieuw kabinet om met de nodige financiële middelen te komen als blijkt dat het aantal punten en/of de vergoeding per punt omhoog moet.

Ook vraagt de NOvA aandacht voor de benodigde kwaliteit en specialisatie in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. De sociale advocatuur heeft zich de laatste decennia ontwikkeld en gespecialiseerd om goede rechtsbijstand te kunnen bieden aan burgers die zelf geen advocaat kunnen betalen. Het vereist specifieke expertise en ervaring om toevoegingszaken te doen. De Raad voor Rechtsbijstand stelt aparte voorwaarden aan deze advocaten. Een grotere rol voor advocatenkantoren zonder toevoegingspraktijk in het stelsel bij het verlenen van gefinancierde rechtsbijstand, zoals de laatste jaren door kabinet en politiek wordt gesuggereerd, sluit niet aan bij de ontwikkeling naar specialisatie van de sociale advocatuur. Volgens de NOvA is het noodzakelijk om juist te investeren in gespecialiseerde kantoren met een toevoegingspraktijk.

De NOvA is voorstander van verdere uitvoering van het programma 'stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand', dat sinds 2018 loopt en dit jaar in aangepaste vorm op breed draagvlak kon rekenen bij de ketenpartners tijdens de werkconferentie 'Rechtsbijstand bij de tijd'². In dit programma wordt de komende jaren ook de rechtsbijstand geborgd voor specifieke groepen rechtzoekenden, zoals de gedupeerden van de toeslagenaffaire en bewoners van het aardbevingsgebied in Groningen die schade hebben geleden. Dit programma mag wat betreft de NOvA geen vertraging oplopen.

2) Vertrouwelijkheid

Een van de kernwaarden van de advocaat is de vertrouwelijkheid, vastgelegd in artikel 10a van de Advocatenwet. In een rechtsstaat is het van essentieel belang dat burgers ter bepaling van hun rechtspositie in volledige openheid van gedachten kunnen wisselen met een advocaat, zonder dat vrees voor openbaarmaking van die informatie bestaat. Zonder die vertrouwelijkheid komt een adequate rechtshulpverlening en goede rechtsbedeling in het gedrang. De vertrouwelijkheid brengt mee dat de advocaat niet verplicht kan worden om in rechte een verklaring af te leggen, of anderszins informatie te verstrekken over wat tussen hem en de rechtzoekende aan informatie is uitgewisseld. Dat valt onder de geheimhoudingsplicht die op de advocaat rust op grond van artikel 11a van de Advocatenwet. Ter borging van deze geheimhoudingsplicht beschikt de advocaat over een verschoningsrecht. In vaste jurisprudentie van de Hoge Raad wordt dit belang als algemeen geldend rechtsbeginsel onderkend.

De vertrouwelijkheid van het contact tussen advocaat en cliënt staat in de praktijk echter al langer en op verschillende manieren onder ernstige druk. Een voorbeeld daarvan is de werkwijze die het Openbaar Ministerie hanteert wanneer zij tijdens onderzoek stuit op mogelijk verschoningsgerechtigde informatie. De screening, beoordeling en vernietiging van die informatie vindt plaats op een wijze die onvoldoende recht doet aan het beginsel van vertrouwelijkheid. Een rechterlijke toets ontbreekt in veel gevallen.

² [NOvA roept op meer samen te werken en horden voor rechtzoekenden weg te nemen | Nederlandse orde van advocaten \(advocatenorde.nl\)](#)

Een andere ontwikkeling waarbij de vertrouwelijkheid van het contact tussen advocaat en cliënt in toenemende mate onder druk komt te staan is de aanpak van (voortgezet) crimineel handelen in detentie (zoals naar voren gebracht in het voorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet). Terecht bestaat veel aandacht voor dit probleem. Echter, inperking van het vrij en vertrouwelijk verkeer tussen gedetineerden en hun advocaten is niet de juiste route om dit probleem aan te pakken. De antwoorden op activiteiten die de rechtsstaat ondermijnen dienen rechtsstatelijk te blijven.

Ook het wetsvoorstel Plan van aanpak witwassen zet het beroepsgeheim van advocaten onder druk. Het wetsvoorstel omvat een verplichting tot gegevensuitwisseling tussen advocaten(kantoren) die dezelfde cliënt bedien(d)en bij bepaalde indicaties van hoog risico op witwassen of financieren van terrorisme. Advocaten bij wie op basis van de navraagplicht informatie wordt gevraagd, zijn verplicht om de advocaat die daarnaar vraagt informatie te verstrekken als risico's aanleiding hebben gegeven tot het nemen van maatregelen waaronder het weigeren of beëindigen van de dienstverlening. Ditzelfde kan spelen bij de voorstellen rondom de vernieuwing van de sanctiewetgeving waarbij de geheimhouding eveneens onder druk kan komen te staan.

Ook de komende jaren zal ingezet moeten worden op de aanpak van ondermijnende activiteiten. De NOvA meent dat een nieuw kabinet tegelijkertijd dient te waken voor verdere uitholling van de geheimhoudingsplicht van de advocaat. Dat het verschoningsrecht wordt gerespecteerd, ook (of beter: juist) als de druk hoog is, is niet een belang van de advocatuur alleen, maar van de rechtsstaat als geheel.

3) Veiligheid en weerbaarheid

De advocatuur sluit de ogen niet voor de druk of dreiging die ook op advocaten kan worden uitgeoefend. Onderzoek heeft aangetoond dat de helft van de advocaten te maken heeft gehad – en onverminderd krijgt – met een of meer gevallen van bedreiging.³

De NOvA vindt het van belang dat krachten vanuit de overheid en beroepsgroepen worden gebundeld om preventieve maatregelen te nemen om de beroepsgroep weerbaarder te maken en te beschermen tegen ongewenste invloeden van ondermijning. Vanuit de NOvA Taskforce Bescherming tegen ondermijning worden hiertoe reeds verschillende initiatieven genomen (zoals weerbaarheidstrainingen, de noodtelefoon en veiligheidsscans)⁴ waarbij nauwe afstemming en uitwisseling plaatsvindt met onder andere de NCTV, het ministerie van Justitie en Veiligheid en andere (juridische) beroepsgroepen.

Het OvV-rapport 'Bewaken en beveiligen. Lessen uit drie beveiligingssituaties' laat bovendien zien dat voor de overheid – gelet op de positie van de advocaat binnen de rechtsstaat – een bijzondere verantwoordelijkheid is weggelegd waar het gaat om bescherming van de advocaat.⁵ Als advocaten om redenen van veiligheid een zaak niet kunnen aannemen, of de verdediging van hun cliënt moeten neerleggen, raakt dit niet alleen die concrete zaak maar ook de belangen van rechtzoekenden en de rechtsstaat in brede zin. Advocaten moeten veilig en zonder vrees hun werk kunnen (blijven) doen.

³ I&O Research in opdracht van de NOvA, *Rapport Agressie, bedreiging en intimidatie bij advocaten*, Amsterdam: I&O Research 2022.

⁴ <https://www.advocatenorde.nl/dossiers-2/weerbaarheid-en-wijkplaats>.

⁵ Onderzoeksraad voor Veiligheid, *Bewaken en beveiligen. Lessen uit drie beveiligingssituaties*, Den Haag: OvV 2023, p. 29.

Ter afsluiting

De NOvA ziet in bovengenoemde onderwerpen een belangrijke rode draad voor de komende jaren: alleen wanneer advocaten veilig, op vertrouwelijke basis en toegankelijk voor iedereen hun werk kunnen doen, kunnen zij hun maatschappelijke taak binnen de democratische rechtsstaat blijven vervullen.

De NOvA wenst u succes met het schrijven van het verkiezingsprogramma en hoopt dat bovengenoemde onderwerpen op steun van uw partij kunnen rekenen.

Tot een toelichting op het voorgaande zijn wij graag bereid.

Met vriendelijke groet,

mr. drs. W.M. van Tellingen
plaatsvervangend algemeen secretaris